

Keywords: *personnel development, material incentives, motivation, innovative approach, labor productivity, human capital.*

Науковий керівник:
Табацкова Г.В.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 631.1:005.334

Фактори формування ризиків в діяльності аграрних підприємств

Ветров Дмитрій,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено фактори формування ризиків у діяльності агропідприємств; обґрунтовано доцільність їх розгляду на макро-, мезо- та мікрорівнях; визначено ключові економічні, галузеві, внутрішньо-організаційні та природно-кліматичні чинники, що впливають на рівень ризиковості аграрного виробництва та формують комплексний характер ризиків у діяльності підприємств.*

Ключові слова: *ризик, фактори, аграрне виробництво, рівні формування, управління.*

Формування ризиків у діяльності аграрних підприємств є результатом взаємодії комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів, які визначають умови здійснення виробничо-господарської діяльності. На відміну від багатьох інших галузей економіки, аграрне виробництво характеризується високим ступенем залежності від факторів, що мають об'єктивний і слабо контрольований характер, що суттєво ускладнює процес прогнозування результатів діяльності та підвищує загальний рівень невизначеності. У процесі опрацювання сучасних наукових джерел нами встановлено, що фактори формування ризиків аграрних підприємств доцільно інтерпретувати з позицій багаторівневого підходу, який передбачає їх структуру за макро-, мезо- та мікрорівнями [1]. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити джерела ризиків і виявити взаємозв'язки між окремими чинниками (табл. 1).

Таблиця 1. Фактори формування ризиків у діяльності аграрних підприємств

Рівень формування	Основні фактори	Потенційний вплив
Макрорівень	Макроекономічна нестабільність, державна політика, тощо	Фінансові та інвестиційні ризики
Мезорівень	Галузева конкуренція, логістика, регіональні умови	Виробничі та збутові ризики
Мікрорівень	Фінансовий стан, технології, управління	Операційні та управлінські ризики

Джерело: сформовано автором на основі [1-5]

До макрорівневих факторів належать загальноекономічні, політичні та інституційні умови функціонування аграрного сектору. Нестабільність макроекономічного середовища, коливання валютних курсів, інфляційні процеси, зміни торговельної політики та геополітичні виклики формують значні фінансові та ринкові ризики для аграрних підприємств [2]. Важливу роль відіграють інституційні чинники, зокрема трансформація земельних відносин, податкове регулювання, державні програми підтримки та екологічні вимоги, які можуть як зменшувати, так і посилювати ризиковість аграрного бізнесу. Фактори мезорівня пов'язані з функціонуванням галузевих і регіональних ринків: рівень розвитку аграрної інфраструктури, доступність логістичних каналів, стан регіональних ринків праці, конкуренція в межах галузі, а також кліматичні особливості конкретних територій [3]. Тут формується значна частина виробничих і збутових ризиків, які безпосередньо впливають на стабільність діяльності аграрних підприємств. Мікрорівневі фактори формування ризиків пов'язані з внутрішнім середовищем підприємства: ресурсний потенціал, технологічний рівень виробництва, фінансовий стан, організаційна структура, система управління, якість управлінських рішень, тощо. Недостатня диверсифікація виробництва, залежність від обмеженої кількості постачальників або покупців, низький рівень фінансової ліквідності та обмежений доступ до кредитних ресурсів значно підвищують чутливість підприємства до зовнішніх викликів [4]. Проте природно-кліматичні чинники є визначальними для аграросфери. Зміни температурного режиму, кількості опадів, частота екстремальних погодних явищ формують високий рівень виробничих ризиків і зумовлюють нестабільність урожайності, якості продукції [5]. У сучасних дослідженнях наголошується, що кліматичні ризики мають тенденцію до зростання, що вимагає перегляду традиційних підходів до управління аграрним виробництвом. Отже, ризики в аграрному секторі є комплексними та взаємозалежними, оскільки вони часто посилюють дію один одного, виникає кумулятивний ефект, що значно підвищує загальну нестабільність діяльності аграрних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Davydenko N., Wasilewska N., Boiko S., Wasilewski M. Substantiation of the Risk Neutralization Mechanism in the Financial Security Management of Agricultural Enterprises. *Sustainability*. 2024. Vol. 16, Iss. 3. Art. 1159. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/16/3/1159>

2. Бондар Т.В., Швед В.М., Кулакова С.Ю. Ризики та перспективи розвитку аграрного бізнесу України в умовах глобалізації. *Економіка: реалії часу*. 2018. № 3 (37). С. 6–12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=643>

3. Височанська М.Я. Еколого-економічні та соціальні ризики розвитку аграрного сектору у контексті транскордонного співробітництва. *Агросвіт*. 2021. № 6. С. 3–9. URL: <http://www.agrosvit.info/?i=6&op=1&z=3455>

4. Mishra A.K., El-Osta H.S., Shaik S. Managing risk in agriculture: a development perspective. *CAB International*. 2023. 296 p. URL: <https://asu.elsevierpure.com/en/publications>

5. Ткаченко Т., Цюрюпа Ю., О. Литвиненко О. Основні ризики для функціонування аграрного сектору економіки України у 2022 р. в умовах повномасштабної війни. *Екологія. Ресурси. Енергія : Міжнародна науково-практична конференція : робоча програма та тези доповідей, 22-23 листопада 2023 р., м. Київ / Київ нац. ун-т буд-ва і архіт. - Київ : КНУБА, 2023. - С. 22-23.*

***Abstract:** the thesis examines the factors influencing risk formation in the activities of agricultural enterprises. The expediency of analyzing them at macro, meso, and micro levels is substantiated. Key economic, sectoral, internal organizational, and climatic factors affecting the level of risk in agricultural production and shaping the complex nature of risks in enterprise activities are identified.*

***Keywords:** agricultural enterprises, risks, risk factors, macro level, meso level, micro level, agricultural production.*

Науковий керівник:

Горобченко О.А.,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 311.1

Поведінкова економіка та статистичний аналіз рішень споживачів

Вислоцька Надія,

Здобувачка вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»,

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація.** Здійснено аналіз особливостей поведінкової економіки як наукового напрямку, що інтегрує психологічні аспекти у процес прийняття економічних рішень. Досліджено значущість застосування статистичного аналізу для*